

Çocuk ve gençlik suçlarının önlenmesinde rekreatif sporlar

Metin Yaman*

Sibel Arslan **

Özet

Bu çalışmanın amacı, suçun önlenmesinde rekreasyonun; gençlik suçluluğunda ise gençler için özel bir yeri olan rekreatif sporların, önemli yeri olduğunu; suçun yoğun olduğu bölgelerde uygulanacak rekreatif etkinliklerin suç oranlarını azalttığını; ama daha önemlisi çocuk ve gençlik için özellikle sportif rekreasyonun daha suç işlemeyen önce bireyleri suçtan korumada bir tampon görevi gördüğünü ortaya koyabilmektir.

Yasal olarak cezai karşılığı olan eylemler ve toplumsal değerlere aykırılıklar suç olarak kabul edilirken, araştırmalar suç eğilimin en çok gençlik döneminde yoğunlaştığını göstermektedir. 26 milyonu aşan genç nüfusu düşünüldüğünde konunun Türkiye için ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bütün dünyada çocuk ve gençlik suçları artan bir eğilim göstermektedir ancak Türkiye %40'lık oranla dünya sıralamasının başında yer almaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü verileri 2006'da 31 bin 761 tiner ve bali bağımlısı çocuk olduğunu; madde bağımlısı bireylerin %50'sini 30 yaş altı bireylerden oluştuğunu, 15-24 yaş arasında bu oranın %57'ye vardığı; sigaraya başlama yaşının 9-10, alkole başlama yaşının 12-14'e kadar indiğini göstermektedir. Madde Araştırma ve Tedavi Merkezi'nin hazırladığı rapora göre ise, başlama yaşı uçucu maddede 11-12, haftada 16-17, esrarda 16, eroinde de 18-19'dur.

Çalışmalar incelendiğinde; birçok ülkenin suçun yoğun olduğu bölgelerde, oranları düşürebilmek, ayrıca çocuk ve gençlik suçluluğunu önlemek için rekreasyonu bir tampon olarak kullandığı, yapılan uygulamalarda oldukça iyi sonuçlar alındığı, %90'lara varan iyileşmeler görüldüğü ortaya çıkmaktadır.

* Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, metinyaman@gazi.edu.tr

** Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, sarslan@ku.edu.tr

Genellikle gençler arasında en rağbet gören rekreatif etkinlik spordur. Rekreatif sporlar suçun önlenmesinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Araştırmalar rekreatif sporla uğraşmanın gençliği suça katılımdan vazgeçirme eğiliminde olduğunu göstermekte; diğer bölgelerde suç oranları artarken, rekreatif sporların uygulandığı bölgelerde suç oranları azalmaktadır.

Sonuç olarak, rekreasyon ve özellikle çocuk ve gençler için sportif rekreasyon suçu önlemede en etkili ve ucuz yöntemlerden biridir. Birçok araştırma bulgusu bunu kesin olarak kanıtlamaktadır.

Türkiye’de hızla artan çocuk ve gençlik suçluluğunu önlemede acil önlemler alınması, ilgili kurumların özellikle üniversitelerle işbirliğine gitmesi gerekmektedir. Suçun yoğun olduğu bölgelerde pilot uygulamalar başlatılmalı, sporun gençler arasında en yaygın rekreasyon etkinliği olduğu göz önünde tutularak, suçun önlenmesinde koruyucu etken olarak kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: suçun önlenmesi, rekreasyon, rekreatif sporlar.

Recreative sports in preventing child and youth crime

Abstract

The purpose of this study is to be able to make it clear that recreation serves as a buffer in preventing crime; recreational sports having a special place for young people in juvenile delinquency have an important place; and recreational activities that will be practiced in the regions committing intense crime reduce the rate of crimes; but most importantly, sports recreation serves as a buffer for children and young people particularly in preventing the individuals from crime even before they commit.

While legally criminal corresponding activities and contradictions to social values are accepted as crime, research shows that criminal tendency mostly centers around youth. When young population over 26 million is regarded, the issue comes out to be such important for Turkey.

Juvenile delinquency shows an increasing tendency all over the world; however, Turkey remains at the head of the world with forty percent. Security General Directorate data shows that in 2006 there were 31.761 thinner and baly addicted young; aged 30 and below composed the fifty percent of drug addicted individuals, ranging 57 percent between 15 and 24 aged; smoking start age decreased to the age of 9-10 and alcohol drinking start age fell to the age of 12-14. According to the report of Substance Research and Treatment Centre, volatile substance start age is 11-12, drug start age is 16-17 and heroin start age is 18-19.

When the research is examined, it is admitted that many countries use recreation as a buffer to reduce the rates and also prevent juvenile delinquency in the regions experiencing intense crime and that pretty good results and recoveries ranging to 90 percent are obtained from the applications.

Recreational activity in great demand among the young is generally sports. Recreational sports are used as a means of crime prevention. Research suggests that pursuit of recreational sports tends to deter the young from participation in crime. Crime rates decrease in the regions where recreational sports are applied while these rates increase in other regions.

Consequently, recreation and particularly sports recreation for the children and youth is one of the most effective and the cheapest method. The findings of many researches absolutely prove that.

In Turkey, urgent precautions need to be taken to prevent rapidly increasing juvenile delinquency and concerned organizations should collaborate with particularly universities. Pilot scheme ought to be started in the regions which experience intensive crime and the use of sports as a protective element for crime prevention should be generalized regarding the sports as the most widespread recreational activity among the youth.

Key words: prevention of crime, recreation, recreational sports.

GİRİŞ

Suçla ilişkin farklı dönemlerde yapılmış tanımlar mevcuttur ve neyin suç kapsamına girip, neyin girmediği ve hangi ölçütlere göre suç olarak tanımlandığı hala tartışma konusudur. “Suç, hukuk kurallarının toplum için zararlı ve tehlikeli görerek yasakladığı ve cezai yaptırıma bağladığı eylem” olarak tanımlanmaktadır (1). Türk Dil Kurumu ise suçu: “Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış, yasalara aykırı davranış, cürüm” olarak tanımlamaktadır (21).

Jhering “toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırı”yı; Durkheim “kolektif bilincin kuvvetli ve belirilmiş tutumlarını ihlâl eden fiiller”i; Thomas ve Znaniecky “kişinin kendisini mensubu saydığı grupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişki gösteren eylem”leri suç kabul eder (6).

Tanımlardan anlaşılacağı üzere sadece yasal olarak cezai karşılığı olan eylemler değil, toplumsal değerlere aykırılıklar da suç olarak kabul edilmektedir.

Çalışmalar incelendiğinde suçun daha çok gençlik yıllarında yaygın olduğu görülmektedir. Çubukçu, 15–29 yaş grubunun suçla en çok ilişkili olan nüfus grubu olduğunu; Gruenewald ve diğerleri 19 yaş altı grupların yetişkinlere göre suça daha eğilimli olduklarını belirlemişlerdir. Ayrıca Waldrop adam öldürmenin genellikle 25 yaşındaki bireyler tarafından gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Stollard, hırsızlık suçunun yaklaşık üçte ikisinin 21 yaşın altındaki insanlarca işlendiğini; erkeklerde 18, bayanlarda 15 yaşın hırsızlık suçunun zirve yaptığı yaşlar olduğunu iddia etmişlerdir. Rondeau ve diğerleri 20 yaş altındaki erkeklerin suç olasılığının arttığını belirtmiştir (5).

Türkiye’de Emniyet Genel Müdürlüğü’nün verileri, bali, tiner gibi uyuşturucu madde kullanan çocuk sayısının 2006’da 31 bin 761 olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu veriler sigaraya başlama yaşının 9 ile 10 yaşlarına kadar gerilediğini, alkol kullanma yaşının da 12-

14 olduğunu göstermektedir. Madde bağımlılarının %50’sini 30 yaş altı bireyler oluşturmaktadır. 15–24 yaş arası kullanım oranı %57’dir. Madde kullananların neredeyse %80’inin aynı zamanda suç işlediğini ve ilkokuldan liseye kadar yayılmış durumda olduğunu gözler önüne seren bir araştırmada, 9–17 yaş arası öğrencilerin %11’inin de devamlı alkol

aldığı belirtilmektedir. Madde Araştırma ve Tedavi Merkezi'nin hazırladığı rapora göre ise, başlama yaşı uçucu maddede 11–12, hapta 16–17, esrarda 16, eroinde de 18-19'dur (15).

Yukarıda verilen oranlar ve 26 milyonu aşkın genç nüfus düşünüldüğünde, Türkiye'de suça eğilimi olan gençlik ve onların suçtan korunmasının ne kadar önemli olduğu yadsınamaz (15). Nitekim bu konuda yapılan araştırmalar Türkiye'nin çocuk suç oranları artışında dünya sıralamasında başta olduğunu göstermektedir. Amerika'da çocuk suçlarında artış hızı %10, dünya ortalaması ise %20'nin altında iken bu rakam Türkiye'de %40'ı aşmak üzeredir. 20 yıldır yapılan saha çalışmalarında bu durumun birden bire ortaya çıkan bir durum olmadığı, çocukların ve gençlerin ruh sağlığını korumakla görevli kurumların, görevlerini gerekli şekilde yapmadıkları görülmüştür. Suçun önlenmesi ve azaltılmasının yeri sadece adliye ve polis değildir. Bu işin mutlaka ailede veya okulda (12); ayrıca okul dışı gençler de düşünülerek informal eğitimlerle okul dışında çözülmesi gerekmektedir.

Ancak suçun önlenmesinde gerekli önlemleri almadaki yetersizlik, bizzat yetkili ağızlardan itiraf edilmektedir. Dönemin Adalet Bakanı, Bakanlıkça yürütülen çalışmaların ancak çocuğun suç işlemesinden sonraki dönemi kapsadığını, oysaki çocukları suça iten nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların aslında suç işlenmeden önceki süreçte ele alınması gerektiğini bildirmektedir (11).

Türkiye'deki eksikliklerin aksine birçok ülkenin, 1980'lerin sonlarından itibaren, risk altındaki gençler için programlar tasarlamaya başladıkları görülmektedir. Bu programların içinde rekreasyon etkinlikleri ve bu etkinlikler içinde de rekreatif spor özel bir yer tutmaktadır. Park ve rekreasyon bölümleri uzun bir süre, programlarının “hem önlem hem de kaynaştırma potansiyeline sahip olduğunu; rekreasyon programlarının gençlerin başlarını derde sokmalarını önleyebileceğini ve araya girebileceğini; suç eylemlerini, şiddeti ya da madde kullanımını ıslah edebileceğini” düşünmüştür. Ancak öncelikli olarak, önlem programlarıyla ilgilenmişler, böylece gençlerin kötü davranışlar sergilenmeden çok daha önce rekreasyon programlarıyla tanışmalarını sağlayarak suça karışmalarının önüne geçmişlerdir (13).

Oxford İngilizce sözlüğüne göre rekreasyon, kendisini veya başkasını “yeniden yaratmak, eğlendirme eylemi, ya da hoşnutluk verici bir uğraş, keyif ya da güldürü yoluyla eğlendirilme gerçeğidir” (10). Rekreasyon, yapıldığında elde edilen doyum ya da memnuniyet veya

onlardan sağlanan ve beklenen kişisel ya da sosyal değerler nedeniyle, genellikle katılımcı tarafından istekli olarak seçilen, serbest zaman içinde gerçekleştirilen deneyimler ya da etkinliklerdir (19).

Rekreasyon içerisinde iki etmen vardır. “İlki restorasyon yani yenilemedir. Rekreasyon kişileri bütünlüğe, sağlığa, sahip olunabilecek her türlü amaca yeniden kavuşturma niyetindedir. İkinci etmen sosyal organizasyondur. Rekreasyon yalnızca “kendi başına/hatırına” bir şey değildir. Amaçları vardır ve sosyal sonuçlar için organize edilir” (10). Bu bağlamda rekreasyon, “serbest zamanın yaşanabileceği ve tadının çıkarılabileceği etkinlik olarak ele alınır, ayrıca sosyal amaçlar için organize edilmiş sosyal bir kurum olarak da görülür” (16).

Türkiye’de henüz konuyla ilgili geniş çaplı araştırmaların ve çalışmaların yapılmadığı, rekreasyonun suçun önlenmesi gibi sosyal amaçlar için kullanımının yeterince yaygınlaşmadığı görülmektedir.

Kleiber ve meslektaşları serbest zaman rekreasyonla ilgili, suçun önlenmesinde de göz önünde bulundurulması gereken bazı önerilerde bulunur. Serbest zaman ve rekreasyon (2):

- 1) Olumsuz yaşam olaylarının etkisine tamponluk yapmaktadır.
- 2) Gelecek hakkında iyimserlik yaratarak, olumsuz yaşam olaylarının etkisine tamponluk yapmaktadır.
- 3) Geçmişle kesintisiz devam eden bir hayat hikâyesinin yeniden inşasına yardım ederek negatif yaşam olaylarının etkisine tamponluk etmektedir.
- 4) Negatif yaşam olaylarının sonucunda kişisel değişim araçları olarak kullanılabilirlerdir.

Bu bilgilere paralel olarak alanyazın serbest zaman etkinliklerinin risk davranışlarını oluşmadan önce önleyebileceğini, oluştuktan sonra olumlu yönde değişim aracı olarak kullanılabilirliğini göstermektedir (2).

“Erken yaşlarda rekreasyon etkinliklerine ve programlarına katılan gençler, sağlıklı yaşam tarzları geliştirmekte ve bu etkinliklere katılım olumsuz davranışlardan kaçınmalarını sağlayarak yaşam boyu doğru alışkanlıklar kazandırmaktadır” (3). “Rekreasyon suçun

önlenmesinde bir tampon görevi görmekte ve antisosyal insan davranışlarını ve kendine zarar vermeyi azaltmakta, bireylerin özellikle gençlerin sigara, uyuşturucu kullanma ve depresyondan uzak durmasını sağlamaktadır” (3,17,20).

Araştırmalar gösteriyor ki “14–19 yaş arasındaki gençliğin serbest zaman deneyimi iyi ruh hali ve güven, kendi kendine karar verebilme yetisi gibi duyguları ortaya çıkaracak durumların oluşmasını” sağlar (9). Rekreyona katılım bu bahsedilen sorunları çözmeye etkili bir yoldur; “rekreasyon programları toplumda gençlere yatırımın anahtar bileşenlerinden biri” olmalıdır (3).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de özellikle büyük kentlerde, ciddi suçlar devam etmekte, artan nüfus ve istikrarsız ekonomi sorunu daha da büyümektedir. Buna karşılık “kent içinde ve çevresinde rekreatif hizmetlerin verildiği merkezlerin olması suçun azalmasında önemli bir caydırıcı etkidir” (3). Rekreyona ağırlık veren ülkelerde yöneticilerin ve toplumun bu konudaki bilinç düzeyi de giderek artmaktadır.

Örneğin Kaliforniya Belediye Başkanlarının %80’den fazlası rekreasyon alanlarının ve programlarının kendi toplumlarında suçu ve gençlik suç oranını azalttığını düşünürken; bu konuda hemfikir olan Kaliforniyalıların yüzdeleri 1992’de %51.5 iken, 1997’de %61.6’e, 2002’de %81.82’ye yükselmiştir. Genel olarak toplum da rekreasyonun gençlik suçluluğu (%71), 18 yaşın altında içki içme (%66), yasadışı uyuşturucu kullanımı (%64) gibi ciddi sosyal sorunlarda olumlu bir rol oynadığını düşünmektedirler. Bu bilinç artışında elbette uygulanan rekreasyon programlarının etkisi olmuştur (3).

Amerika’da suçun yoğun olduğu bölgelerde emniyet güçlerinin katkısıyla çalışmalar yürütülmüş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Örneğin Fledelfiya’da polis, rekreatif bir etkinlik olarak “bölge gönüllülerinin şehirde boş arsa ve bahçeleri temizlemelerine yardımcı olduktan sonra; temizlikten önce her ay 40 suç görülürken, temizlik sonrası ortalama aylık yalnızca 4’e inerek, bölgedeki soygun ve hırsızlık oranı % 90 düşmüştür”. Redlands Emniyet Müdürlüğü düşük gelirli bölgelerdeki çocuk ve gençleri rekreasyon programına dahil etmeye başladıktan sonra, bu yerlerdeki suçlar %36 azalmıştır (3).

Çocuk ve gençler için okul sonrası rekreasyon programları da suçu önlemeye yönelik mantıklı ve en ucuz yoldur. “Okul sonrası saatler boyunca denetlenmeyen gençlerin uyuşturucu ve

alkol kullanımı, cinsel ilişkide bulunma, sigara içme, silah taşıma ve kullanma gibi riskli davranışlarla uğraşmaları olasıdır”. Bu nedenle suç oranlarının yoğun olduğu okul bölgelerinde, çocuklara karşı ve çocuklar tarafından işlenen suçlara yönelik, okul sonrası programlar başlatılmış ve aktif rekreasyon programlarının olduğu yerlerde, suç oranlarında önemli bölgesel bir azalma gözlemlenmiştir (3).

Örneğin Bakersfield okul bölgesinde, çocuk suçları ve çocuklara karşı suçlara yönelik, 1300’den fazla öğrenciyle bir okul sonrası program başlatılmış; “program sonunda kent diğer bölümlerinde % 8’lik bir düşüş varken, bölge sınırları içinde çocuklara karşı işlenen gayri ahlaki suçlar %46 oranında düşmüştür. Tulare bölgesi ortaokulu 200 öğrenci için bir okul sonrası programı başlattıktan sonra, önceki yıllarda 10–20 olan çete olaylarıyla ilgili ihbarların sayısı, bir yıl boyunca sadece iki ihbara kadar düşmüştür. 2001 Kaliforniya Gençlik Suçları Önleme Gösterimi Okul Sonrası Programı’nı tamamlayan çocuklarda; şiddet eylemlerinde %57, hırsızlıkta %60 ve kamu malına zarar vermede %68’lik azalmalar olmuştur. Kaliforniya’da okul sonrası programa katılan yüksek risk altındaki 12 bölgede, çocuklar arasında, kamu malına zarar verme ve hırsızlığın 2/3 azaldığı; şiddet olaylarının, ruhsatsız silah taşımının yarıdan fazla azaldığı; tutuklama ve polis tarafından yakalanmanın yarıya indiği görülmüştür” (3).

Amerika Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bölümünün (Department of Health and Human Services) araştırmasına göre; “müfredata ek etkinliklerin, haftalık 1/4 saatine katılan öğrencilerin %49’u daha az uyuşturucu kullanmaktadır”. “1998’de Texas Austin’de bir semtte rekreasyon merkezlerinin açılması ve Roving Lider Programının tanıtımından itibaren gençlik suçlarında %44 azalma gözlenmiştir” (3). Ortaokul gençleri arasında “madde kullanımına başlamayı önleyici ya da geciktirici başka bir rekreatif önlem programının etkilerini inceleyen boylamsal bir çalışmada, etkinliklere katılan öğrencilerde, uyuşturucu ve sigara kullanımında ciddi azalma görülmüştür” (2).

Gençler için sözü edilen rekreasyon etkinliklerinin çoğunlukla spor etkinlikleri olarak algılanması gerektiğini söylemek çok da yanlış olmayacaktır. Çünkü “genellikle gençlerin serbest zaman etkinlikleri neredeyse tamamen spor olmaktadır”. Bu bağlamda Schafer “sporla uğraşmanın gençliğe özgü suçlara katılımı vazgeçirme eğiliminde” olduğunu; Segrave ve Hastad tarafından yapılan daha kontrollü araştırmalar, “genelde sporcuların, sporcu

olmayanlardan daha az suçlu davranışlara karışma ihtimalleri olduğunu” öne sürmektedir (14). Spor, “başkalarının kontrolüne tabi olmaktan ziyade, kendi yaşamlarında kişisel denetime sahip olduklarını hissetmelerini” sağlayarak, gençlerin yaşadıkları olumsuz deneyimlerin etkileri azalmaktadır. Böylece sportif rekreasyon gençlerin ve dolayısıyla yaşadıkları toplumun refah düzeyini direk olarak etkileyen önemli bir araç olmaktadır (8).

Rekreasyon etkinlikleri gençlik sürecinde kimlik oluşumuna yardımcı olurken, rekreatif sporun gerçekleştirildiği spor kulüpleri, gençlerin toplumsal katılımı sağlaması açısından önemlidir (8). Rekreatif spor daha az iddiacı ve saldırgan olmayı, kurallara uymayı ve adil olmayı gerektiren olgunluk becerilerini geliştirmeye yönelik büyük bir yapı olabilmektedir. Rekreatif amaçlı fiziksel etkinlikler, sorun çözme becerileri, yeni beceriler öğrenme ve başarı ve başarısızlıkları adına yeni yollar bulmaları için harika bir olanak sağlamaktadır. Sorunlarıyla başa çıkma, risk alma ve daha çok özsaygı geliştirebilecekleri beceriler kazandırma gibi önemli fırsatlar sağlamaktadır (3).

11, 13 ve 15 yaşlarında 1671 çocuğun ele alındığı bir araştırmada; “fiziksel aktivite ile grupları organize etme becerisini daha da artırma, ebeveyn ve arkadaşlar arasında daha kolay iletişim kurma ve yaşam doyumunu daha üst seviyelere taşıma gibi durumlar arasında ilişki olduğu” bulunmuştur. 329 gencin katıldığı 12 haftalık bir fiziksel eğitim programından sonra, “gençlerin okula daha iyi katıldıkları, daha az endişe ve depresyon yaşadıkları ve sigara ve alkol kullanımında azalma” olduğu belirlenmiştir. Yapılan uygulamalardan alınan olumlu sonuçlar, toplumsal bilinç düzeyini de yükseltmiştir. Amerika’da yapılan ulusal bir ankete göre toplum, eğitimsel ve rekreasyonel okul sonrası programlarla, gençliğin büyük bir bölümünün kurtarabileceğini düşünmektedir (3).

1994’de Texas Fort Worth’deki suçlar, rekreasyonel basketbol programı sunan toplum merkezleri sayesinde %28 azalmıştır. Basketbol programlarının olmadığı beş toplum merkezinde ise suç oranları ortalama %39 artmıştır (3). Ohio Cincinnati’de 13 hafta boyunca gece basketbol programı uygulanmış ve suç oranı %24 azalmıştır. Yazın uygulanan gece rekreasyon etkinlikleri %74 oranında suçun azalmasını sağlamıştır (18).

Rekreasyon aktivitelerine katılım öz-saygı, öz-görü ve öz-güveni artırır. Başarı ve başarısızlıkla karşılaşan çocuklar, başkalarına ve kendilerine güvenmeyi öğrenirler. Rekreasyona katılımın sağladığı öz-saygı ve öz-görü, suçluluk oranını azaltmaktadır. Gençler

kendilerini iyi hissettiklerinde, ailelerinde, toplumda ve okulda daha etkin ve verimli hareket etmektedirler. Nitekim, Kuzey Kaliforniya gençleri üzerinde yapılan bir araştırma, bu gençlerin kırsal rekreasyon programına katılımından sonra öz-saygılarının yükseldiğini, basketbol topluluğu ve eğitsel programlara katıldıktan sonra eğitimlerine katkı sağladıklarını ve bu iki programa katılarak otorite figürü ve pozitif rol modellerini geliştirdiklerini kanıtlamıştır (3).

SONUÇ

Suç, evrensel ve genel bir olaydır; tarihin en eski devirlerinden itibaren var olmuştur ve ileride de var olmaya devam edecektir. Suçsuz bir toplum hayalden başka bir şey değildir (6). Suçu tamamen ortadan kaldırma olasılığı olmadığına göre, engellemek ya da en aza indirmek için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu önlemlerin başlıcalarından biri rekreasyondur.

Rekreasyonun önemi, gençlerin meşgul olmadıkları saatleri doldurmaktan fazlasını yapabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Rekreasyon olanakları, onlara sağlıklı ilgilerini keşfetmeleri ve güvenli ortamlarda liderlik yeteneklerini güçlendirmeleri için bir şans verebilmektedir. Rekreasyon ve serbest zaman ayrıca, stresten kurtulmak ve akranlarıyla olumlu şekilde sosyalleşmek için gençlere fırsatlar sunabilmektedir. Rekreasyon, eğlenceli olma eğilimi gösterdiğinden, başlarını derde sokabilecekken gençleri önlem programlarına çekmek ve onları “kaybolan-verimsiz” zamanlardan ters yöne çevirmek için bir araç olarak kullanılabilir (13).

Scott ve arkadaşlarının, risk altındaki gençler için önleyici bir okul sonrası programıyla ilgili araştırması programın, gençler için, onların kendilerini kabul görmüş hissetmelerine yardımcı olan olumlu rol modelleri sunan bir tampon işlevi gördüğünü ortaya çıkarmıştır. Program, çatışmaları çözme ve başkalarıyla olumlu bir şekilde çalışma yeteneğini geliştirmiştir (13).

Carruthers ve Busser'e göre önleyici bir rekreasyon programında yer alan gençler, öz-saygı ve yeterlik algılarını artıran liderlik yetilerini geliştirmektedirler. Program boyunca gençler kendi başlarına bir şeyleri becerebilmekte ve beladan uzak kalabilmektedirler. Çalışma bu olumlu sonuçların doğrudan gençlere terbiye edici bir çevre sunan kulüp ve rekreasyon programıyla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Genel olarak, kulübe ve rekreasyon programına katılım gençlere bir sahiplik, güvenlik ve temel gereksinimlerinin giderildiği hissi vermektedir (13).

Rekreasyon yetişkinlerle etkileşimi sağlamakta; akran ve yetişkin gruplarla toplum bütünlüğüne yardımcı olmakta, özerklik gelişimine ve kişisel ortamlarında kontrol hissine katkıda bulunmakta ve bireyin öz-saygı ve yeterliğinin gelişimine yardımcı olmaktadır (4).

Sigara içme, alkol kullanma, kavga, kamu malına zarar verme, uyuşturucu kullanımı ve intihar; rekreasyon etkinliklerinde katılımı sağlayarak azaltılabilir. Dolu ve hareketli yaşamı seven gençler, yıpratıcı davranışlara kapılmamayı tercih etmektedirler (3).

Serbest zaman etkinlikleri içinde yer alan rekreasyon genel koruyucu bir etkidir. Rekreasyonun koruyuculuğu sağladığı yararlılardan kaynaklanmaktadır. Bu yararlar şöyle sıralanabilir (2):

- Etkinliklerin kişisel olarak anlamlı ya da ilginç olmasının getirdiği yararlar,
- Sosyal destek, arkadaşlık ve sosyal kabule duyulan gereksinimi karşılamaından doğan yararlar,
- Etkinliklere katılımdan doğan özyarar ve özyeterlik,
- Etkinliğe tamamen kendini vermiş olmak,
- Etkinliklerde özgür iradeli ve kontrollü olmak,
- Etkinlikler boyunca rahat hissetmek, stresi atmak, negatif yaşam olaylarından uzak olmak,
- Yetersizlik yaşadktan sonra yaşamda sürekliliği sağlayabilmek için serbest zamanı değerlendirme yeteneği kazandırmak.

Yukarıdaki getirileri nedeniyle olumsuz ilgileri olanları normal bir gençliğe dönüştürmek ve gençleri bu tarz ilgilerinden vazgeçirmeye ikna etmek için serbest zamanda gerçekleşen rekreasyon verimli bir yol olabilmektedir (14).

Konunun bir de ekonomik boyutu bulunmaktadır. Amerikan Adalet Bakanlığı tarafından yapılan bir araştırmaya göre; birkaç kentte gençlerin yarısı tecavüz, hırsızlık ve diğer ciddi suçları 17 yaşına kadar yaparak tutuklanmış olacaklar. Çocuk Suçları Yargı Ofisi ve çocuk suçlarını önleme kurumlarına göre bir yılda bir genci gözaltında tutmanın maliyeti 29.600 dolar olmaktadır. Fakat uzun süreli gözaltı ve hapisler genç sanıkları vazgeçirememektedir. Kaliforniya, Los Angeles'da ikiye katlanan çete üyelerine yeni hapisaneler oluşturmak için 4 trilyon dolar harcamaktadır (3). İstanbul'da sadece kamu malına zarar verme ile ilgili suçların,

park, bahçeler ve toplu taşıma araçlarındaki 2004 yılı maliyeti toplam 12 trilyon TL olmuştur (7).

Oysaki suç önleyici rekreatif tedbirlerin maliyetinin daha az; bireysel ve sosyal kazanımlarının ise hesaplanamayacak kadar yüksek değerde olacağı oldukça nettir.

ÖNERİLER

Dünya Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği (World Leisure and Recreation Association) serbest zaman eğitimi ve risk altındaki gençlik üzerine yayınladığı uluslararası durum raporunda şu önerilerde bulunmaktadır (4):

Serbest zaman, gençlerin kendi kimliklerini bulabilecekleri yasal ve değerli bir alandır. Bu nedenle her düzeydeki yönetim, sağlıklı ve erdemli rekreasyon olanakları geliştirmeli, uygun imkan ve programların her kesimden bireyin için eşit şartlarda ulaşılabilir olmasını sağlamalıdır.

Hem gençler, hem gençlerle bağı olan ve gençliğe yönelik çalışanlar (öğretmenler, yöneticiler, ebeveynler vb), mutlaka serbest zaman ve rekreasyon üzerine eğitim almalıdırlar. Yüksek öğretim kurumlarındaki formal eğitim, sürekli eğitimin yanı sıra teknik kurslar, hizmet içi eğitimler, birleştirilmiş kurslar ve yerel koşullara uyarlanan sertifikasyon kursları dahil eğitimsel olanakların bütün çeşitleriyle rekreatif eğitim olanakları sunulmalıdır.

Serbest zamanla ilgili eğitim almış olanlar sözcüleri rekreasyon uzmanları, beden eğitimi öğretmenleri, gençlerin ilginç ve mutlu eden, uğraşlarında sürekli olabilecek, aynı zamanda erişilebilir birden fazla serbest zaman etkinliği keşfetmesine ve bu etkinliklere başlamasına yardımcı olmalıdır.

Deneysel eğilimleri, kimlik arayışı ve rol hazırlıkları dolayısıyla, gençlerin hayatlarının ilerleyen yıllarında devam ettirebilecekleri serbest zaman seçenekleri hakkında bilgilendirilmeleri için, bir dizi serbest zaman etkinliğine erişimleri sağlanmalıdır.

Yaşam döngüsündeki en aktif yaş grubu olma eğilimindeki gençlere sunulacak olan her hizmet, fiziksel ve sosyal etkinliklerle ömür boyu yarar sağlamaları amacıyla sağlıklı ve sorumlu bir halde uğraşmalarını sağlamak için sunulmalıdır.

Gençlerin kişisel görüş ve temiz ahlaki değerlerini oluşturmaları için liderliğe gereksinimleri vardır. Bu bakımdan, yönetimler serbest zaman hizmeti arayanlara danışmanlık hizmeti sağlayacak gençlik merkezleri kurmalı, yerel yönetimler var olan gençlik merkezlerinde serbest zaman danışmanlık birimleri oluşturmalıdır.

Okul sonrası programlar, gençlik merkezleri vb yollarla, çocuklara ve gençlere şiddetten, sokakların belirsizliğinden ve genelde antisosyal davranışlardan sığınma yeri sağlanmalıdır.

Boşlukları doldurmak ve engelleri, kalıplaşmış örnekleri ve önyargıları yok etmek için risk altında olan ve olmayan gençler arasında bütünleşmeyi sağlayacak kapsamlı etkinlikler sunulmalıdır.

Gençlerle bağı olan kurumlar arasındaki işbirliği teşvik edilmelidir.

Risk altındaki gençler için serbest zaman olanaklarının önemini kanıtlayan ve destekleyen uygun maddi ve manevi kaynaklar sağlanmalıdır.

Rekreasyon programı uygulamalarının yüksek riskli davranış atağından önce, erken bir yaşta başlaması sağlanmalıdır.

Türkiye ile ilgili ise yukarıda sıralananlara ek olarak şu önlemler alınmalıdır:

İlgili kurumlar, özellikle rekreasyon bölümü bulunan üniversitelerle planlama, program oluşturma ve uygulama aşamalarında işbirliği yapılmalı, risk altındaki gençlere yönelik rekreatif önlem programlarının yararlarını ortaya koyacak akademik çalışmalar desteklenmelidir.

Rekreasyon bölümü mezunları kurulacak danışmanlık birimlerinde, uygulanacak geniş çaplı programlarda görevlendirilmelidir.

Rekreasyon etkinliklerinin, özellikle gençler için rekreatif sporun suça tamponluk yapmadaki katkısı ile ilgili olarak, aileleri bilinçlendirici eğitim etkinlikleri düzenlenmeli ve gençlerin suça karışmadan rekreatif sporla tanışmalarında aile desteği alınması sağlanmalıdır.

Tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için gençlikle ilgili sorumlulukları bulunan Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü vb. devlet kurumları ve yerel yönetimlerin

mutlaka birer rekreasyon birimi oluşturarak işlevsel hale getirmeleri ve bir an önce ortak bir acil eylem planı oluşturarak işe koyulmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. **Ana Britannica** (1994); Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopeda Britannica Inc., Cilt:20.
2. **CALDWELL** Linda L. (2005); “Leisure and health: why is leisure therapeutic?”, *British Journal of Guidance & Counselling*, Vol. 33, No. 1, pp.7-26, February 2005.
3. **California State Parks** (2005); The Health and Social Benefits of Recreation, An Element of the California Outdoor Recreation Planning Program, Sacramento, California, March 2005, www.parks.ca.gov, er. tar: 04.04.2008
4. **COMMITTEE** (2001); “World Leisure and Recreation Association International Position Statement on Leisure Education and Youth at Risk”, Chair: Hillel Ruskin, *Leisure Sciences*, 23:201–207, 2001.
5. **ÇUBUKÇU** Mert, İrem Ayhan (2007); “Suç Ve Kent İlişisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 5, 2007, 30-55
6. **DÖNMEZER** Sulhi (2006); “Kriminolojide Suç Ve Suçun Niteliği”, İstanbul Hukuk Fakültesi Kuramsal Hukuk Araştırmaları Kulübü, 19 Aralık 2006, <http://savcibey55.wordpress.com> er. tar: 6.10.2008.
7. **ERKAN**, Nilgün “Kent Güvenliği Konusunda Dikkate Alınmayan Suç: Vandalizm”, www.nilufer.bel.tr, er.tar.06.10.2008.
8. **FEİNSTEİN** Leon, John Bynner, Kathryn Duckworth (2006), “**Young People’s Leisure Contexts and their Relation to Adult Outcomes**”, *Journal of Youth Studies*, Vol. 9, No. 3, July 2006, pp. 305_327.
9. **GORDON** Winsome Rose, Marie Louise **CALTABİANO** (1996); “Urban-Rural Differences in Adolescent Self-Esteem, Leisure Boredom and Sensation-Seeking as Predictors of Leisure-Time Usage and Satisfaction”, *Adolescence*, Vol. 31, 1996, www.questia.com., er. tar.:27.01.08
10. <http://rwuhp.tripod.com>, er.tar.:13.06.2008.
11. **Hürriyet** 29-08-2005 tarihli, Çocuk Suçları İkiye Katlandı, www.savaskarsitlari.org., er.tar.06.10.2008.
12. **KILINÇ** Serkan (2007); “Türkiye, Çocuk Suçlarında Artış Oranında Dünya Şampiyonu”, 01.10.2007 tarihli Hürriyet, www.savaskarsitlari.org., er.tar.06.10.2008.
13. **SPROUSE** Julie K. S. and Sandra Wolf Klitzing (2005); “Youth at Risk: Recreation and Prevention”, Edited: Mary Parr, *Parks&Recreation*, January, 2005, 16-21.
14. **STEBBİNS** Robert A.(1999) ; “Serious Leisure, Leisure Education, and Wayward Youth”;www.soci.ucalgary.ca, er.tar: 20.05.2008.
15. **TORAMAN** Belgin (2006); “Madde bağımlısı çocuk sayısı 31 bine yükseldi”, 22.11.2006, www.savaskarsitlari.org., er.tar.06.10.2008.
16. **VEAL** A.J. (1992); “Definitions of Leisure and Recreation”, *Australian Journal of Leisure and Recreation*, Vol. 2, No. 4, 1992, pp. 44–48, 52.

Yaman, M., Arslan, S. (2009). Çocuk ve gençlik suçlarının önlenmesinde rekreatif sporlar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 6:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

17. www.co.missoula, er. tar.:05.07.2008
18. www.nysrps.org, er.tar.01.07.2008.
19. www.prm.nau.edu, er.tar.:13.06.2008
20. www.sanantonio.gov; er tar.:20.02.2008.
21. www.tdk.gov.tr, er.tar.05.07.2008.